

УДК 342:340.5:342.9

І. В. Міщенко
Н. О. Коваль

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНИХ РЕЖИМІВ (ПРОЦЕДУР) В УКРАЇНІ ТА ЄС

Стаття присвячена дослідженню ключових розбіжностей у підходах до правового регулювання митних режимів в Україні та Європейському Союзі. Автором здійснено порівняння положень Митного кодексу України та Митного кодексу ЄС, в результаті якого з'ясувалося, що обидві юрисдикції використовують схожі підходи до правового регулювання у цій сфері, що є наслідком постійної роботи з гармонізації українського законодавства у сфері митної справи з митним законодавством ЄС. Однак, автором помічено, що в окремих аспектах розбіжності є суттєвими. Не враховуючи термінологічних невідповідностей, які можна обґрунтувати складністю перекладу специфічної термінології, поняття та перелік митних режимів (митних процедур в ЄС) є різними. Автор виявила помилку у визначенні митного режиму, якої припустився український законодавець та піддає критиці визначення ключового поняття, яке дається в Митному кодексі ЄС. Робиться висновок про більш виважений підхід європейського законодавця стосовно формування переліку митних режимів (процедур). Автор доходить висновку про переобтяження системи митних режимів в Україні та необхідність зменшення їх кількості. Це сприятиме спрощенню здійснення митного оформлення товарів, спростить розуміння окремих положень Митного кодексу України та покращить їх правозастосування компетентними органами. Автор вважає за необхідне виключити з числа митних режимів такі їх види, як безмитна торгівля, тимчасове вивезення як такі, що не відповідають визначенню митного режиму. Реімпорт та реекспорт, на думку автора, є діями, що покликані завершити інші митні режими або розпорядитися товарами, не поміченими під жоден митний режим. Норми про знищення та руйнування, а так само відмову на користь держави пропонується об'єднати з наявними положеннями, що регулюються способи розпорядження товарами, поряд із реалізацією, безкоштовною передачею відповідним суб'єктам тощо.

Ключові слова: митний режим, митна процедура, розпорядження товарами, митні формальності, МК ЄС, МК України

DOI 10.34079/2226-3047-2023-14-27-111-120

Постановка проблеми. Створення та функціонування належної нормативно-правової бази, адекватної реаліям сучасності, є запорукою успішної реалізації будь-якого напрямку діяльності держави. Не є винятком і митна справа України, яка протягом більше ніж 30 років невпинно розвивається, видозмінюється та перебуває в пошуку найбільш оптимальної моделі свого функціонування. Інститут митних режимів є одним з ключових інститутів митного права України, від якості норм, що становлять його наповнення, залежить ефективність реалізації митної справи в цілому. Адже кожен суб'єкт, зацікавлений у переміщенні товарів через митний кордон, стикається з необхідністю декларувати свій товар у той чи інший митний режим в залежності від мети такого переміщення. Правильний вибір та застосування митного режиму – запорука ефективного здійснення зовнішньоекономічної операції. Тож правильність та

адекватність підходів до реалізації передбачених новим Митним кодексом (далі – МК) України митних режимів, їх змісту, особливостей застосування та оподаткування товарів в залежності від їх видів є необхідним фактором для належного функціонування та ефективної взаємодії як публічного, так і приватного секторів, залучених до сфери міжнародної торгівлі та митної справи. Одним із критеріїв оцінки такої правильності та адекватності може служити порівняння вітчизняної та європейської систем митних режимів, особливо зважаючи на активні євроінтеграційні процеси, які відбуваються в Україні. Це допоможе зрозуміти напрямки подальшого реформування інституту митних режимів та і митного законодавства в цілому, спрогнозувати наслідки такого реформування та мінімізувати пов'язані з цим ризики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інститут митних режимів в Україні є достатньо дослідженим напрямком в митному праві. Він остаточно сформувався з набуттям чинності МК України 2012 року з деякими корективами, внесеними в 2022 році. Серед дослідників, які розглядали митні режими комплексно як інститут митного права відзначмо Є.В. Додіна, Б.А. Кормича, М.В. Мельника, В.В. Науменка, Н.В. Осадчу, О.О. Тютюнника та багато інших. Чимало науковців присвячували свої роботи окремим видам митних режимів, серед них А.С. Мостовий, О.П. Нападистий, М.Г. Шульга та інші. Сластьоненко О.О., Корнійчук С.Л. та Науменко К.С. здійснювали порівняльний аналіз законодавства про митні режими в Україні та Великій Британії та Канаді (Сластьоненко та ін., 2022). Особливості застосування митних режимів України в умовах інтеграції до ЄС розглядалися Тучак Т.В. та Могильською М.О. (Тучак та Мошильська, 2018) Однак, зважаючи на те, що їхня публікація датована 2018 роком, вона не враховує останніх суттєвих змін у законодавство. Тому вважаємо, що інститут митних режимів в Україні з урахуванням останніх законодавчих змін, з точки зору його відповідності і стандартам ЄС, є недостатньо вивченим та все ще потребує уваги науковців.

Мета статті полягає здійсненні порівняння основних законодавчих положень в Україні та ЄС, які встановлюють підходи до правового регулювання та реалізації митних режимів в обох юрисдикціях, аналізі виявлених розбіжностей та формулюванні висновків щодо можливості та доцільності гармонізації відповідних положень митного законодавства України з нормами МК ЄС.

Виклад основного матеріалу. Відразу варто відзначити, що українському поняттю «митний режим» відповідає європейський відповідник «митна процедура». В даному дослідженні ми будемо розуміти ці поняття як синоніми, усвідомлюючи, що різниця між ними є. Ми не ставимо перед собою ціль обґрунтувати такі термінологічні девіації та з'ясувати їх причини, це вже було зроблено деякими науковцями (Кормич, 2017, с. 147). Разом із тим, розбіжності між українською та європейською термінологією в цьому контексті є доволі умовними, адже навіть в рамках самого ЄС серед його країн-членів немає єдності у застосуванні цих понять. Як відомо, митна справа є виключною компетенцією ЄС. В цих умовах діє єдиний МК ЄС, викладений всіма офіційними мовами ЄС. В цей же час в ЄС відсутня одна головна версія кодексу, викладена певною мовою. Всі версії МК ЄС, а їх 24, є однаково чинними та мають однакову юридичну силу. Якщо в англійській мові вживається термін «митна процедура» (наприклад, в назві Розділу V «General rules on customs status, placing goods under a *customs procedure*, verification, release and disposal of goods»), то в болгарській та словацькій версіях вживаються відповідники терміну «митний режим» («митнически режим» (Європейски парламент и Съвет, 2013) та «colnom režime» (Európsky Parlament a Rada, 2013) відповідно).

Порівнюючи правове регулювання митних режимів в Україні та ЄС, перше на

що варто звернути увагу, це підхід до визначення власне самих понять «митний режим» та «митна процедура». Так, МК України сфокусований на сутнісній характеристиці цього поняття визначаючи його як комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення (Митний кодекс України, 2012). Для уникнення плутанини в термінах, які порівнюються, зазначмо, що під митною процедурою у наведеному визначенні розуміється сукупність митних формальностей, зумовлених метою переміщення товарів через митний кордон України, та порядок їх виконання (Митний кодекс України, 2012). Тут митна процедура є складовою митного режиму, на відміну від МК ЄС, де митна процедура і є митним режимом. Повертаючись до визначення поняття, МК ЄС у статті 5 (п. 16) обмежується лише переліченням видів митних процедур: випуск для вільного обігу, спеціальні процедури та експорт (European Parliament and of the Council, 2013).

До обох підходів є певні питання, вирішення яких, на наш погляд, покращить ефективність правозастосування у цій галузі. Так, український законодавець помилково вважає, що товари, які переміщуються через митний кордон України, мають свій правовий статус. Юридична наука пов'язує правовий статус винятково з суб'єктами, та аж ніяк не з об'єктами і тим більше не з предметами правовідносин (Миколенко та Миколенко, 2023, с. 68; Галуцько та Правоторов, 2020, с. 68). Вірогідно законодавцем мався на увазі митний статус товарів, за яким вони поділяються на українські та іноземні. Однак, чому ця помилка не була виправлена протягом дванадцяти років з моменту прийняття кодексу, наразі не відомо.

Що ж стосується поняття митної процедури, яке дається у статті 5 «Дефініції» МК ЄС, то наразі про визначення як таке взагалі не йдеться. Наведення видів митних процедур у статті, де маються міститися основні дефініції, вважаємо абсолютно недоцільним, оскільки зі змісту МК ЄС і так зрозуміло на які види розробники цього документу класифікували митні процедури. Натомість розкриття сутності цього поняття, очевидно, бракує.

В контексті класифікації обидва митні кодекси також мають різні підходи. МК України не містить взагалі згадок про класифікацію митних режимів. Натомість вітчизняні науковці ж, навпаки, намагаються винайти якомога більше класифікацій, які видаються штучними та такими, що лише ускладнюють їх розуміння та дослідження. Так, О.В. Чуприна вважає, що «головні характеристики, які «кваліфікують» той чи інший вид митного режиму: напрямок переміщення товару (ввезення, вивезення, транзит), країна походження, мета переміщення, правила використання, володіння й розпорядження цим товаром, термін дії режиму, можуть слугувати критеріями для класифікації митних режимів» (Чуприна, 2015, с. 133). Н.В. Осадча вважає, що з метою визначення значущості певних груп режимів та вдосконалення механізму їх реалізації доцільно вдосконалити існуючу систему класифікації та здійснювати її за такими групами: режими, які впливають на сальдо торговельного балансу; глобалізаційні; режими, використання яких обумовлено необхідністю розвитку національної економіки (Осадча, 2009). Який внесок до науки чи практики зробить «визначення значущості тієї чи іншої групи режимів», авторка, на жаль, не пояснює. Природнім видається той факт, що одні митні режими застосовуються частіше за інших (наприклад, імпорт, експорт), а деякі (відмова на користь державі, знищення та руйнування) – у виняткових випадках. МК ЄС акцентовано класифікує митні процедури на три основні групи – випуск у вільний обіг, експорт та спеціальні митні процедури. Вважаємо що доцільніше було б виділяти дві категорії митних процедур –

стандартні, які забезпечують основу для міжнародної торгівлі (випуск для вільного обігу та експорт) та спеціальні, які дозволяють імпортувати товари з певною метою, без сплати частини або повної суми ввізного мита (Irish Tax and Customs, 2024, с. 28). Спеціальні процедури поділяються на чотири типи, кожен з яких у свою чергу поділяється на дві групи:

- 1) транзит – внутрішній та зовнішній;
- 2) зберігання – митний склад та вільна зона;
- 3) специфічне використання – тимчасове ввезення та кінцеве використання;
- 4) переробка – переробка на території ЄС та переробка за межами ЄС (Wolffgang & Harden, с. 11).

Порівнюючи набори митних режимів (процедур), передбачені обома законодавствами, можна діти висновку, що багато в чому вони є подібними. Разом із тим, законодавець ЄС більш виважено підійшов до формулювання переліку та в цілому підходу до регулювання митних процедур. В законодавстві ЄС перелік митних процедур у порівнянні з переліком митних режимів в Україні значно вужчий. Зупинимось більш детально на найбільш суттєвих відмінностях.

Так, деякі митні режими в Україні, такі як реімпорт та реекспорт, а також відмова на користь держави та знищення товарів не розглядаються в МК ЄС в якості окремих митних процедур. Вони доволі часто згадуються в МК ЄС, однак в якості дій (формальностей), що завершують спеціальні митні процедури. Так, стаття 250 МК ЄС встановлює, що тимчасове ввезення завершується реекспортом; відповідно до стаття 259 МК ЄС переробка за межами ЄС завершується реїмпортом продуктів переробки та їх подальшим випуском у вільний обіг. Товари, поміщені під процедуру кінцевого використання, можуть за попереднім дозволом митних органів бути залишені державі особою, відповідальною за митну процедуру або власником товарів (ст. 199 МК ЄС). Крім того, зазначені дії уможливають належне розпорядження товарами, не поміщеними під жодну митну процедуру (наприклад, товари, які перебувають на тимчасовому зберіганні можуть бути реекспортовані за межі митної території ЄС без поміщення їх під митну процедуру). На додачу, в МК ЄС є окремий підрозділ, присвячений поверненим товарам. По суті це товари, які відповідно МК України поміщались би в митний режим реїмпорту після їх попереднього експорту. Так, відповідно до частини 1 ст. 203 МК ЄС поверненими товарами є товари, що втратили митний статус Союзних товарів у зв'язку з їх вивезенням за межі митної території ЄС, та які повертаються на цю територію протягом трьох років і декларуються для випуску у вільний обіг, за заявою зацікавленої особи (European Parliament and of the Council, 2013).

Безмитна торгівля як митна процедура, а так само в будь-якому іншому контексті не згадується в МК ЄС. Разом із тим магазини безмитної торгівлі функціонують у всіх державах-членах. Технологічно система безмитної торгівлі, яка існує в ЄС, може працювати так само як і митна процедура митного складу, коли мова йде про продаж товарів із іноземним митним статусом. Реалізовані іноземні товари, які не призначені для споживання на території ЄС, підлягають реекспорту. Якщо ж через такі магазини реалізуються товари із союзним митним статусом, мова йде про звичайну торгівлю в межах ЄС, яка нічим не відрізняється від торгівлі через інші торговельні установи на митній території ЄС, а вивезення таких товарів є нічим іншим, як експортом. Ст. 141 МК України також визнає продаж українських товарів через магазини безмитної торгівлі експортом з точки зору їх оподаткування (Митний кодекс України, 2012). У вітчизняній науці існує думка про те, що правове регулювання продажу товарів, поміщених в режим безмитної торгівлі, має бути аналогічним до того,

як це передбачено щодо операцій з припасами, замість існування окремого митного режиму безмитної торгівлі (Мельник, 2016, с. 163 – 165). Наразі вважаємо, що така думка заслуговує уваги, оскільки виокремлення цілого митного режиму, який не має своїх власних особливостей (якогось певного призначення товарів, чи порядку розпорядження ними або власної схеми оподаткування тощо), а включає різні елементи, притаманні іншим режимам, не представляється доцільним.

Аналогічний підхід також має бути застосований і до митного режиму тимчасового вивезення, тобто він також має бути виключений з переліку митних режимів, які можуть застосовуватися в Україні як таке, що не відповідає визначенню митного режиму. Ми не вважаємо, що набір ознак, притаманних тимчасовому вивезенню, дає підстави вважати його окремим режимом. Тимчасове вивезення, яке практично не несе економічних ризиків навіть у випадку порушення його умов, може розглядатися в рамках митного режиму експорту. Ключовим моментом в цьому контексті має стати вирішення питання з вивезенням товарів, які оподатковуються експортним митом. На товари, які обкладаються вивізним митом, має надаватися гарантія, яка повинна погашатися у випадку повернення товарів, і зараховуватися в рахунок мита, - у випадку неповернення. В МК ЄС (ст. 277), як зазначалося, передбачається можливість тимчасового експорту товарів, які при цьому звільняються від оподаткування вивізним митом за умови їх подальшого реімпорту, однак не в рамках окремої митної процедури (European Parliament and of the Council, 2013).

Особливої уваги, на наш погляд, заслуговує процедура кінцевого використання, заявлена в МК ЄС як окрема митна процедура з числа спеціальних. В МК України вона так само згадується як процедура, а не як митний режим. Не до кінця ясно, чи законодавець навмисно вжив слово «процедура», щоб відобразити інакшу правову природу кінцевого використання у порівнянні з митним режимом. Можливо ж це пояснюється традиційним для останніх законодавчих змін дослівним перекладом положень законодавчих актів ЄС. Так вже було з інститутом авторизованого економічного оператора, який скопійований з європейського аналогу без будь-якої адаптації під українські реалії, традиції та особливості правотворення. Нагадаємо, що за українським законодавством митна процедура становить лише елемент митного режиму та охоплює лише набір митних формальностей, що підлягають виконанню. Кінцеве використання розглядається з точки зору українського законодавства як різновид митного режиму імпорту, оскільки відповідні норми розміщені у главі 13 «Імпорт (випуск для вільного обігу)». За визначенням процедура кінцевого використання – це можливість для окремих іноземних товарів бути випущеними у вільний обіг на митній території України за зниженими ставками ввізного мита. Обов'язковою умовою для її застосування є наявність авторизації на застосування процедури кінцевого використання товарів та дотримання її умов. Такі товари повинні бути використані на митній території України лише певним чином, в суворо передбачених цілях, для яких і надається авторизація.

Навряд чи можна погодитися з таким підходом і вважати кінцеве використання проявом митного режиму імпорту. По суті імпорту, він же випуск у вільний обіг, тим і відрізняється від інших режимів, крім хіба що експорту, що після поміщення у нього товарів вони позбавляються митного контролю назавжди та їх власник з цього моменту не обтяжений жодними зобов'язаннями перед митними органами. При застосуванні процедури кінцевого використання митні органи уповноважені здійснювати контроль за ввезенням товарів, призначених для відповідного цільового використання, як перед наданням авторизації щодо застосування кінцевого використання, так і після (Закон і Бізнес, 2022). Крім того, якщо згадати, що різні митні режими, окрім митної процедури,

мають різні умови оподаткування та різний порядок використання товарів після митного оформлення, стає очевидним, що імпорт та кінцеве використання – це абсолютно різні митні режими, і аж ніяк різновиди одного і того ж режиму, як це бачить законодавець.

Отже вважаємо за доцільне доповнити Розділ 5 МК України окремою главою «Кінцеве використання», в якій передбачити як мінімум визначення цього митного режиму, умови поміщення товарів у цей митний режим та порядок його завершення та припинення.

Порівнюючи законодавчі підходи до митного режиму (процедури) транзиту, можна також знайти чимало розбіжностей. Незважаючи на те, що з жовтня 2022 року Україна приєдналася до Конвенції про процедуру спільного транзиту (Закон України Про приєднання..., 2022) та отримала можливість долучитися до Нової комп'ютеризованої транзитної системи NCTS, яка використовується в усіх країнах-ленах ЄС, Великій Британії та кількох інших європейських країн, які не входять до ЄС, деякі положення щодо транзиту трактується абсолютно по-різному. Так, відповідно до ст. 210 МК ЄС спеціальна митна процедура транзиту включає внутрішній та зовнішній транзит. Стаття 91 МК України встановлює, що переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення у митному режимі транзиту митною територією України здійснюється як прохідний або внутрішній транзит, або каботаж. На перший погляд схожі види транзиту наразі принципово відрізняються. Так, терміни МК ЄС «зовнішній» і «внутрішній» не мають нічого спільного з територією, на якій цей транзит відбувається, а пов'язані лише з митним статусом товарів. Зовнішній транзит стосується перевезення товарів з іноземним митним статусом, а внутрішній - товарів, що мають статус товарів Союзу (European Union, 2013).

В МК України диференціація видів транзиту здійснюється саме за територіальним принципом. Прохідним транзитом у цьому зв'язку є вид транзиту від пункту ввезення на митну територію України до пункту вивезення за межі митної території України.

Внутрішнім транзитом, або каботажем, є вид транзиту, який здійснюється:

- а) від пункту ввезення на митну територію України до митного органу, розташованого на митній території України;
- б) від митного органу, розташованого на митній території України, до пункту вивезення за межі митної території України;
- в) від одного пункту, розташованого на митній території України, до іншого пункту, розташованого на митній території України, у тому числі якщо частина цього переміщення проходить за межами митної території України;
- г) від штучного острова, установки або споруди, створених у виключній (морській) економічній зоні України, на які поширюється виключна юрисдикція України, до митного органу, розташованого на території України, зайнятій сушею, та у зворотному напрямку (Митний кодекс України, 2012).

Така диференціація транзиту за територією, де він відбувається, не має суттєвого впливу на документальне оформлення та процедурні аспекти. Вони є досить подібними. В цей же час європейські види транзиту, які ґрунтуються на митному статусі транзитних товарів, мають різний порядок оформлення, супровідну документацію тощо.

Крім того, МК ЄС передбачає досить специфічні види транзиту, які не можуть бути застосовані в Україні навіть в теорії (це транзит Союзу, який застосовується тільки в рамках ЄС, транзит водними шляхами річки Рейн на підставі Мангеймської конвенції, який поширюється на країни, що межують з Рейном: Нідерланди, Бельгія,

Німеччина, Франція і Швейцарія) (Мищенко, с. 118).

Заслуговує на окреме порівняння знищення або руйнування, а також відмова на користь, які передбачені МК України в якості митних режимів, а в МК ЄС - як варіанти розпорядження товарами. Варто відзначити, що МК України, крім митного режиму знищення та руйнування, також передбачає такий спосіб розпорядження товарами, які з різних причин опинилися у володінні митних органів, як їх знищення (у випадках коли інші способи, наприклад, реалізація або безкоштовна передача певним суб'єктам, є недоцільними). Наявність різних норм, розміщених в різних частинах МК щодо схожих дій відносно товарів (а саме їх знищення) навряд чи сприяє чіткому розумінню та правильному правозастосуванню відповідних норм. Вважаємо за потрібне включити норми про знищення та руйнування товарів, а також відмову на користь держави у главу 38 МК України «Розпорядження товарами, транспортними засобами комерційного призначення та коштами», де передбачити різні підстави для такого знищення чи відмови, а також процедурні норми щодо кожного зі способів розпорядження товарами.

Висновки. Здійснена порівняльна характеристика правового регулювання митних режимів (процедур) в Україні та ЄС продемонструвала, що ключові аспекти цього інституту представлені в обох законодавствах у схожій манері, що свідчить про нарешті про фактичну, а не тільки на рівні концепцій та стратегій гармонізацію митного законодавства з міжнародними, зокрема європейськими, стандартами. Разом із тим, відмінності, які спостерігаються в цій царині, дають підстави зробити висновок про відсутність комплексного підходу законодавця до вирішення проблем в рамках цього інституту. Зміни, які вносяться до МК України, носять фрагментарний, точковий характер, без суттєвого реформування всієї системи норм. Не завжди такі зміни корелюються з глобальним принципом спрощення та прискорення митних формальностей, а подекуди вони кальковані з європейських відповідників без врахування національних особливостей правотворення. Це дослідження також продемонструвало, що МК ЄС також не позбавлений недоліків у правовому регулюванні митних процедур. Не закликаючи тотально запозичувати досвід ЄС, все ж вважаємо, що українському законодавцю варто звернути увагу не лише на конкретні норми, які варто запозичити та вбудувати в МК України, а й на загальний підхід до побудови цього митно-правового інституту. Зокрема, вважаємо доцільним оптимізувати кількість митних режимів, які на сьогодні існують в Україні (наприклад, шляхом виключення тимчасового вивезення, реімпорту та реекспорту, безмитної торгівлі тощо та включення як окремого режиму кінцеве використання з відповідним розширенням спектру правових норм для його регулювання). Крім того, нагальною є потреба виправлення термінологічних помилок, зокрема у визначення митного режиму. Отже вважаємо за потрібне комплексно підійти до реформування інституту митних режимів, приведення його у відповідність не лише до європейських стандартів, а й до реалій сьогодення.

Бібліографічний список:

- Галуцько, В. та Правоторова О. (ред.), 2020. *Адміністративне право України. Повний курс: підручник*. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 466 с.
- Европейски парламент и Съвет, 2013. Регламент (ЕС) № 952/2013 от 9 октомври 2013 година за създаване на Митнически кодекс на Съюза. Доступно: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R0952-20221212>>.
- Закон і Бізнес, 2022. *Під митну справу підводять «нову філософію»*. [онлайн] Доступно: <<https://zib.com.ua/ua/152573.html>>
- Закон України Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного

- транзиту № 2555-IX від 30.08.2022. *Верховна Рада України* [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2555-20#Text>>
- Кормич, Б.А. 2017. Митні режими або митні процедури: європейські стандарти термінології та класифікації. *Lex portus*, 2 (4). с. 142-153. Доступно: <https://lexportus.net.ua/vipusk-2-2017/kormych_b_a_mytni_rezhymy_abo_mytni_protsedury_yevropeyski_standarty_terminolohii_ta_klasyfikatsii.pdf>
- Мельник, М.В., 2016. Інститут митних режимів у митному праві України. Кандидат наук. Дисертація. Київ: МАУП. 251 с. Доступно: <https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.09/2016/Melnyk_dis.PDF>. 251 с.
- Миколенко, О.І. та Миколенко, О.М., 2023. Адміністративно-правовий статус як категорія адміністративного права. *Правова держава*, 52. с. 65–73. DOI:10.18524/2411-2054.2023.52.291720;
- Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 р. *Верховна Рада України* [онлайн] Доступно: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n2012>>
- Міщенко, І., 2021. Європейські системи митного транзиту та перспективи їх застосування в Україні. *Університетські наукові записки*, 6 (84), с. 111-121. DOI 10.37491/UNZ.84.10
- Осадча, Н.В., 2009. Митні режими та підходи до їх класифікації. *Управління економікою: теорія та практика: Зб. наук. пр.* Донецьк: ІЕП НАНУ, с. 247-276
- Сластьоненко, О.О. Корнійчук, С.Л. та Науменко К.С., 2022. Можливості використання в Україні досвіду зарубіжних країн у сфері правового регулювання митних режимів. *Молодий вчений*, 4 (104), с. 70-74. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-4-104-16>.
- Тучак, Т.В. та Могильська, М.О., 2018. Особливості застосування митних режимів України в умовах інтеграції до ЄС. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, 6 (17), с. 52–55. Доступно: <http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/17_2018/11.pdf>
- Чуприна, О.В., 2015. Класифікація митних режимів у юридичній науці та законодавстві. *Право та інновації*, 2 (10). с. 133 – 138.
- European Union, 2013. European Parliament and of the Council. Regulation (EU) № 952/2013 of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. Available: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1461138537303&uri=CELEX:32013R0952>>
- Európsky Parlament a Rada, 2013. Nariadenie (EÚ) č. 952/2013 z 9. októbra 2013, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie. Доступно: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R0952-20221212>>.
- Irish Tax and Customs. 2024. A Guide to Customs Import Procedures. Available: <<https://www.revenue.ie/en/customs/documents/import-procedures-guide.pdf>>
- Wolffgang, H.-M. and Harden, K., 2016. The new European customs law. *World Customs Journal*, 10, 1. p. 3–16. Available: <<https://worldcustomsjournal.org/Archives/Volume%2010%2C%20Number%201%20%28Mar%202016%29/1796%2001%20WCJ%20v10n1%20Wolffgang%20%26%20Harden.pdf>>

References:

- Chupryna, O.V., 2015. Klasyfikatsiia mytnykh rezhymiv u yurydychnii nauksi ta zakonodavstvi. [Classification of customs regimes in legal science and legislation]. *Pravo ta innovatsii*, 2 (10). p. 133–138. (in Ukrainian).

- European Union, 2013. European Parliament and of the Council. Regulation (EU) № 952/2013 of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. Available: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1461138537303&uri=CELEX:32013R0952>>
- Európsky Parlament a Rada, 2013. Nariadenie (EÚ) č. 952/2013 z 9. októbra 2013, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie. [Regulation (EU) № 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code]. Available at: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R0952-20221212>> (in Slovak).
- Evropejskij Parlament i S'vet. 2013. Reglament (ES) No 952/2013 ot 9 oktombri 2013 godina za s'zdavane na Mitnicheski kodeks na S'juza. [Regulation (EU) № 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code]. Available: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:02013R0952-20221212>> (in Bulgarian).
- Halunko, V. and Pravotorova, O. (ed.), 2020. Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs: pidruchnyk. [Administrative Law of Ukraine. Full course: textbook]. Kyiv: Akademiia administratyvno-pravovykh nauk, 466 p. (in Ukrainian).
- Irish Tax and Customs, 2024. A Guide to Customs Import Procedures. Available at: <<https://www.revenue.ie/en/customs/documents/import-procedures-guide.pdf>>.
- Kormych, B.A., 2017. Mytni rezhymy abo mytni protsedury: yevropeiski standarty terminolohii ta klasyfikatsii. [Customs regimes or customs procedures: European standards of terminology and classification] *Lex Portus*, 2 (4). p. 142-153. Available: <https://lexportus.net.ua/vipusk-2-2017/kormych_b_a_mytni_rezhymy_abo_mytni_protsedury_yevropeiski_standarty_terminolohii_ta_klasyfikatsii.pdf> (in Ukrainian).
- Melnyk, M.V., 2016. Instytut mytnykh rezhymiv u mytnomu pravi Ukrainy. [Institute of Customs Regimes in the Customs Law of Ukraine]. Kandydat nauk. Dysertatsiia. Kyiv: MAUP. Available at: <https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.09/2016/Melnyk_dis.PDF>. (in Ukrainian).
- Mishchenko, I., 2021. Yevropeiski systemy mytnoho tranzytu ta perspektyvy yikh zastosuvannia v Ukraini. [European customs transit systems and prospects for their application in Ukraine]. *Universytetski naukovy zapysky*, 6 (84), p. 111-121. DOI 10.37491/UNZ.84.10 (in Ukrainian).
- Mykolenko, O.I. and Mykolenko, O.M., 2023. Administratyvno-pravovyi status yak katehoriia administratyvnoho prava. [Administrative and legal status as a category of administrative law] *Pravova derzhava*, 52. p. 65 – 73. DOI:10.18524/2411-2054.2023.52.291720 (in Ukrainian).
- Mytnyi kodeks Ukrainy No 4495-VI vid 13.03.2012 r. [Customs Code of Ukraine] *Verkhovna Rada Ukrainy* [online] Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#n2012>> (in Ukrainian).
- Osadcha, N.V., 2009. Mytni rezhymy ta pidkhody do yikh klasyfikatsii. [Customs regimes and approaches to their classification]. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka: Zb. nauk. pr.* Donetsk: IEP NANU, p. 247-276. (in Ukrainian).
- Slastionenko, O.O., Korniiichuk, S.L. and Naumenko, K.S., 2022. Mozhlyvosti vykorystannia v Ukraini dosvidu zarubizhnykh krain u sferi pravovoho rehuliuвання mytnykh rezhymiv. [Possibilities of using the experience of foreign countries in the field of legal regulation of customs regimes in Ukraine.] *Molodyi vchenyi*, 4 (104), p. 70-74. Available: <<https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-4-104-16>> (in Ukrainian).
- Tuchak, T.V. and Mohylska, M.O., 2018. Osoblyvosti zastosuvannia mytnykh rezhymiv Ukrainy v umovakh intehtratsii do YeS. [Peculiarities of applying Ukraine's customs regimes in the context of EU integration]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta*

- upravlinnia*. 6 (17), p. 52–55. Available: <http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/17_2018/11.pdf> (in Ukrainian).
- Wolffgang, H.-M. and Harden, K., 2016. The new European customs law. *World Customs Journal*, 10, 1. p. 3 – 16. Available: <<https://worldcustomsjournal.org/Archives/Volume%2010%2C%20Number%201%20%28Mar%202016%29/1796%2001%20WCJ%20v10n1%20Wolfgang%20%26%20Harden.pdf>>.
- Zakon i Biznes, 2022. Pid mytnu spravu pidvodiat «novu filosofiiu». [A "new philosophy" is being introduced to customs.]. Available at: <<https://zib.com.ua/ua/152573.html>> (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy Pro pryiednannia Ukrainy do Konventsii pro protseduru spilnoho tranzytu. [Law of Ukraine on the Accession of Ukraine to the Convention on a Common Transit Procedure]. No 2555-IX vid 30.08.2022. *Verkhovna Rada Ukrainy* [online]. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2555-20#Text>> (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 21.04.2024 р.

Mishchenko I.
Koval N.

COMPARATIVE ANALYSIS OF APPROACHES TO LEGAL REGULATION OF CUSTOMS REGIMES (PROCEDURES) IN UKRAINE AND THE EU

The article is devoted to the study of the main differences in approaches to the legal regulation of customs regimes in Ukraine and the European Union. The author compares the provisions of the Customs Code of Ukraine and the Union Customs Code and finds that both jurisdictions use similar approaches to legal regulation in this area, which is a consequence of the ongoing efforts to harmonise Ukrainian customs legislation with EU customs legislation. However, the author notes that in some respects the differences are significant. Apart from terminological inconsistencies, which can be justified by the difficulty of translating certain terminology, the concept and the list of customs regimes (customs procedures in the EU) are different. The author has identified an error in the Ukrainian legislator's definition of the term "customs regime" and criticises the definition of this key concept in the EU Customs Code. The author concludes that the European legislator has adopted a more balanced approach to the creation of the list of customs regimes (procedures). The author concludes that the system of customs regimes in Ukraine is overloaded and it is necessary to reduce their number. This will facilitate the customs clearance of goods, simplify the understanding of certain provisions of the Customs Code of Ukraine and improve their enforcement by the competent authorities. The author considers it necessary to exclude from the list of customs regimes such types of customs regimes as duty-free trade and temporary export, as they do not correspond to the definition of a customs regime. Re-importation and re-exportation, in the author's opinion, are actions intended to complete other customs regimes or to dispose of goods not placed under any customs regime. The author suggests that the rules on destruction and abandonment to the State should be combined with the existing rules on the methods of disposal of goods, including sale, free transfer to the relevant entities, etc.

Keywords: *customs regime, customs procedure, disposal of goods, customs formalities, Union Customs Code, Customs Code of Ukraine*